

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет економіки та бізнес-адміністрування
 Кафедра економіки та бізнес-технологій

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЕБА

Сергій СМЕРІЧЕВСЬКИЙ
 Сергій СМЕРІЧЕВСЬКИЙ
 «28» 09 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН
 Анатолій ПОЛУХІН
 «30» 09 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Бізнес-планування та бюджетування»

- Освітньо-професійні програми: «Облік і аудит»
 «Фінанси і кредит»
 «Маркетинг»
 «Електронний маркетинг»

- Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 075 «Маркетинг»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	4	135 / 4,5	34	34	–	67	(1)ДЗ-4с	-	Диф. залік. 4с
Заочна	4,5	135 / 4,5	8	8/ 6	–	119/121	(1)К.р-5с	-	Диф. залік. 5с

- Індекс: НБ – 6-071-1/21-2.1.13
 НБ – 6-071-1з/21-2.1.13
 НБ – 6-072-1/21-2.1.13
 НБ – 6-072-1з/21-2.1.13

- Індекс: НБ – 6-075-1/21-2.1.12
 НБ – 6-075-1з/21-2.1.12
 НБ – 6-075-2/21-2.1.12
 НБ – 6-075-2з/21-2.1.12

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМА НАУ РП 11.01.05-01-2022
		Стор. 2 із 19	

Робочу програму навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування» розроблено на основі освітньо-професійних програм «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Маркетинг», «Електронний маркетинг» «Підприємництво та бізнес-технології», навчальних та робочих навчальних планів № НБ – 6-071-1/21, № НБ – 6-071-1з/21, №РБ – 6-071-1/21, № РБ – 6-071-1з/21, № НБ – 6-072-1/21, № НБ – 6-072-1з/21, №РБ – 6-072-1/21, № РБ – 6-072-1з/21, № НБ – 6-075-1/21, № НБ – 6-075-1з/21, №РБ – 6-075-1/21, № РБ – 6-075-1з/21, № НБ – 6-075-2/21, № НБ – 6-075-2з/21, №РБ – 6-075-2/21 та № РБ – 6-075-2з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальностями 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
Доцент кафедри економіки та бізнес-технологій Юлія ШТИК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та бізнес-технологій, протокол № 9 від «22» 08 2022 р.

Завідувач кафедри Оксана ЧУМАК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри освітньо-професійних програм «Маркетинг» та «Електронний маркетинг» спеціальності 075 «Маркетинг» - кафедри маркетингу, протокол № 15 від «22» 08 2022 р.

Гарант ОПП «Маркетинг» Віктор СІБРУК

Гарант ОПП «Електронний маркетинг» Олексій ЯРМОЛЮК

Завідувач кафедри Тетяна КНЯЗЄВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри освітньо-професійних програм «Облік і аудит» та «Фінанси і кредит» спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» - кафедри фінансів, обліку та оподаткування, протокол № 15 від «22» 08 2022 р

Гарант ОПП «Облік і аудит» Інна АФАНАС'ЄВА

Гарант ОПП «Фінанси і кредит» Олена РИБАК

Завідувач кафедри Тетяна КОСОВА

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2022
		Стор. 3 із 19	

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес адміністрування, протокол № 1 від «3» 08 2022 р.

Голова НМРР _____

Анатолій ТОФАНЧУК

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 4 із 21	

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Пояснювальна записка	5
1.1. Місце, мета, завдання	5
1.2. Заплановані результати навчання	5
1.3. Компетентності.	7
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	9
2. Програма навчальної дисципліни	10
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	10
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	10
2.3. Тематичний план.....	16
2.4. Домашнє завдання, контрольна (домашня) робота (ЗФН).....	17
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	17
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	17
3.1. Методи навчання	17
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	17
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	18
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем знань та вмінь	19

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 5 із 21	

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора № 249/од. від 29.04.2021р., та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання.

Місце даної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця.

Дисципліна «Бізнес-планування та бюджетування» спрямована на формування у здобувачів сучасного наукового світогляду і системи глибоких спеціальних знань, умінь і навичок щодо здійснення бізнес-планування та бюджетування підприємницької діяльності.

Метою викладання дисципліни є формування у здобувачів системи теоретичних і набуття практичних навичок щодо розробки бізнес-плану та формування бюджетів як інструменту управління підприємницькою діяльністю для прийняття управлінських рішень в умовах сучасних глобалізаційних процесів, спрямованих на формування необхідних професійних знань і розрахунково-аналітичних вмінь у своїй майбутній діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності, цілей та методології розробки бізнес-плану;
- оволодіння знаннями щодо структури та змісту бізнес-плану;
- формування навичок щодо оформлення бізнес-плану та його презентації;
- **усвідомлення** сутності бюджетування, причини його виникнення, проблеми, пов'язані з його застосуванням;
- вивчення основних організаційних етапів постановки і впровадження бюджетування підприємств;
- придбання навичок по формуванню і розрахункам комплексного бюджету підприємства;
- набуття вміння використовувати економічний інструментарій для розробки альтернативних планів та сценаріїв стратегічного розвитку бізнес-структур.

1.2. Які результати навчання дає можливість досягти навчальна дисципліна:

В результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів навчання (в сукупності з іншими освітніми компонентами):

«Облік і аудит»

Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації (ПРН8).

Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття (ПРН17).

Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміння планувати та управляти часом (ПРН20).

«Фінанси і кредит»

Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем (ПРН1).

Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем (ПРН2).

Спілкуватись в усній та письмовій формі українською та іноземною мовами у професійній діяльності (ПРН15).

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПРН16).

Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні (ПРН18).

Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань (ПРН19).

Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення (ПРН20).

Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ПРН22).

«Маркетинг», «Електронний маркетинг»

Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності (ПРН2).

Збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та маркетингові показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію (ПРН4).

Визначати функціональні області маркетингової діяльності ринкового суб'єкта та їх взаємозв'язки в системі управління, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність такої діяльності (ПРН6).

Пояснювати інформацію, ідеї, проблеми та альтернативні варіанти прийняття управлінських рішень фахівцям і нефахівцям у сфері маркетингу, представникам різних структурних підрозділів ринкового суб'єкта (ПРН10 ОПІ Маркетинг).

Демонструвати вміння застосовувати міждисциплінарний підхід та здійснювати маркетингові функції ринкового суб'єкта (ПРН11).

Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним (ПРН12 ОПІ Маркетинг).

Володіти методами інформаційно-аналітичної обробки даних за допомогою яких розв'язувати практичні маркетингові задачі (ПРН20 ОПІ Маркетинг).

Усвідомлювати особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, внутрішньої та зовнішньоекономічної політики держави, знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, враховувати наслідки реалізації макроекономічної політики, використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких структур, розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття маркетингових рішень (ПРН21).

Володіти інноваційними методами збору, аналізу та прогнозування фінансово-економічних результатів діяльності підприємств споживчого і промислового ринків, обґрунтовувати господарсько-фінансові рішення на основі використання методів і інструментів обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств (ПРН24).

Розвивати електронну модель бізнесу як джерело підвищення конкурентоспроможності та формувати відносини підприємства із внутрішніми і зовнішніми стейкхолдерами на засадах електронних технологій, використовувати знання з маркетингу та інформаційних технологій з побудови та інформаційних технологій з побудови та впровадження інформаційного забезпечення маркетингової діяльності підприємств, вміти планувати, впроваджувати та проводити маркетингову діяльність підприємства в соціальних мережах та практичного застосування маркетингового інструментарію для підприємств різних галузей, в тому числі авіаційних (ПРН25 ОПП Електронний маркетинг).

1.3. Які компетентності дає можливість здобути навчальна дисципліна.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких **компетентностей** (в сукупності з іншими освітніми компонентами):

«Облік і аудит»

ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність працювати автономно.

«Фінанси і кредит»

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК04. Здатність спілкуватися українською та іноземною мовами.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ФК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

ФК13. Здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, у тому числі авіаційних, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій, страхових організацій для прийняття ефективних управлінських рішень.

ФК 15. Здатність використовувати фінансову та пов'язану з нею облікову та управлінську інформацію з метою прийняття стратегічних, тактичних та операційних рішень, у тому числі з урахуванням особливостей авіаційних підприємств.

ФК 16. Здатність розуміти процеси й фактори, моделі та теорії, які пояснюють виробничо-економічну і соціальну системи держави, а також здійснювати комерційні операції, координувати зовнішньоекономічну діяльність.

«Маркетинг», «Електронний маркетинг»

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ФК7. Здатність визначати вплив функціональних областей маркетингу на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів.

	<p>Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 9 із 21	

ФК16. Здатність виявляти знання та розуміння інформаційно-аналітичних методів, які мають практичне застосування в ринковому середовищі і реалізують тісний зв'язок аналітики і прогнозування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

ФК17. Здатність виявляти знання та розуміння можливостей інформаційно-комунікаційних технологій як способів дослідження соціально-економічних процесів і явищ, використання сучасного програмного забезпечення при прийнятті маркетингових рішень в професійної діяльності.

ФК18. Здатність обирати та використовувати інноваційні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування управлінських структур, розуміти особливості сучасної світової і національної економіки обґрунтовувати напрями соціальної, внутрішньої та зовнішньоекономічної політики держави та набути цілісного світогляду в розумінні глобальних процесів, що розкривають закономірності подальших трансформаційних зрушень та дають змогу приймати своєчасні, ефективні маркетингові рішення (Електронний Маркетинг).

ФК20. Здатність до проведення аналітичної обробки результатів фінансово-господарської діяльності підприємств та визначати фінансові і маркетингові ризики, аналізувати і структурувати економічні явища та наслідки з точки зору сучасних теоретичних, організаційно-методичних основ обліку та оподаткування.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін «Економіка господарської діяльності суб'єктів ринкових відносин», «Облік і оподаткування», «Маркетингові дослідження», «Фінанси», «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Економіко-математичні методи в обліку та аналізі», «Економічний аналіз» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Міжнародні ринки і світова торгівля», «Економічний аналіз».

2. Програма навчальної дисципліни.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля №1 «Теоретичні основи та методика розробки бізнес-плану»

- навчального модуля №2 «Основи бюджетування: організація і механізм бюджетування на підприємстві», кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля Модуль №1 «Теоретичні основи та методика розробки бізнес-плану»

Інтегровані вимоги модуля №1:

В результаті вивчення 1 модулю навчальної дисципліни здобувач повинен мати знання щодо розробки бізнес-плану, а також вміти організувати проведення презентації бізнес-плану за допомогою використання наочних матеріалів та наголошувати на ключових питаннях пропонованого бізнесу і компетенції команди менеджерів.

Знати:

- сутність та цілі розробки бізнес-плану;
- зміст та структуру бізнес-плану;
- класифікацію та особливості видів бізнес-плану;
- етапи та алгоритм розробки бізнес-плану;
- вимоги до змісту окремих розділів бізнес-плану;
- підходи до організації бізнес-планування;
- вимоги кредиторів та інвесторів до бізнес-планів;
- вимоги до оформлення та презентації бізнес-плану.

Вміти:

- розробляти бізнес-план згідно вимог до структури та змісту його частин;
- оформляти бізнес-план, здійснювати його презентацію;
- використовувати бізнес-план для прийняття ефективних управлінських рішень в підприємстві;
- виявляти проблеми в процесі складання бюджету й розробляти стратегію по їх подоланню.

Тема 1. Бізнес-планування підприємницької діяльності

Сутність та роль бізнес-плану. Цілі і задачі бізнес-плану. Класифікація та види бізнес-планів. Загальна методологія розробки бізнес-плану. Сценарний підхід в розробці бізнес-плану. Відображення у бізнес-плані зовнішнього та внутрішнього середовища.

Характеристика інформаційного поля для бізнес-плану. Стратегічне планування на підготовчій стадії. Оцінка сприятливих зовнішніх можливостей та загроз для бізнесу. Виявлення сильних і слабких сторін фірми. Визначення місії фірми. Формулювання цілей та завдань діяльності фірми. Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії. Особливості різних типів і видів бізнес-проектів. Вимоги кредиторів та інвесторів до бізнес-планів.

Тема 2. Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану

Структура та основні розділи бізнес-плану. Вимоги до розробки резюме бізнес-плану. Етапи розробки бізнес-плану. Підходи до організації бізнес-планування. Порядок розробки бізнес-плану. Алгоритм складання бізнес-плану. Типові помилки у бізнес-плануванні. Розробка економічної моделі бізнес-плану.

Програмні засоби розробки бізнес-плану. Оформлення та презентація бізнес-плану. Цілі та завдання презентації бізнес-плану. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.

Тема 3. Галузь, суб'єкт підприємницької діяльності та його продукція

Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку. Концепція поведінки фірми в галузі. Загальна характеристика фірми: стратегічні й тактичні цілі діяльності; основні види діяльності; стадія розвитку бізнесу фірми; географія діяльності. Продукт та (або) послуги фірми: фізичний опис продукту; привабливість та конкурентоспроможність; стадія розробки продукту. Захист продукції патентами, товарними знаками, наявність “ноу-хау”, промислових та комерційних секретів ін. Методика проведення аналізу інвестиційної привабливості галузі. Методи оцінки рівня конкуренції на ринку. Перспективи й можливості зростання бізнесу в майбутньому.

Основні етапи процедури дослідження ринку. Загальні параметри ринку продукції фірми (розміри ринку; тенденції розвитку; основні засоби задоволення попиту споживачів). Ідентифікація потенційних споживачів. Критерії сегментації ринку. Порівняльна оцінка привабливості визначених сегментів ринку. Визначення цільового ринку бізнесу. Обґрунтування вибору району розміщення фірми. Оцінка впливу зовнішніх факторів на бізнес фірми. Кількісні методи прогнозування обсягів реалізації продукції (надання послуг) підприємства. Якісні методи прогнозування обсягів реалізації продукції (надання послуг) підприємства.

Оцінка конкурентної позиції фірми на ринку визначення прямих і непрямих конкурентів; збирання інформації порівняльний аналіз найближчих конкурентів; визначення реальних факторів конкуренції на ринку; з'ясування конкурентної позиції фірми на ринку; визначення майбутніх джерел конкуренції.

Тема 4. Діагностика конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності

Поняття «конкурентне середовище». Характерні ознаки конкурентного середовища. Види конкурентного середовища щодо об'єкта торгівлі. Види конкурентного середовища за територіальною ознакою. Види конкурентного середовища щодо моделей конкуренції на ринку. Галузеві особливості формування конкурентного середовища. Суть діагностики конкурентного середовища. Форми діагностики конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності. Етапи діагностики конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності.

Моделі оцінювання конкурентних сил та визначення типу ринку. Показники інтенсивності конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності. Показники оцінювання ступеня монополізації ринку. Показники при аналізі конкурентних позицій суб'єкта підприємницької діяльності на ринку. Показники на основі яких відбувається побудова конкурентної карти ринку.

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 12 із 21	

Тема 5. Виробничий план

Головне завдання та складові блоки виробничого плану. Основні завдання виробничого плану. Логіка опрацювання виробничого плану. Структура виробничого плану. Чинники, що впливають на обсяги та детальність інформації у виробничому плані.

Зміст виробничого плану. Основні виробничі операції (робочі процеси). Схема виробничих потоків. Опис виробничого процесу, його прогресивність, співставлення основних показників виробництва продукції з аналогічними показниками підприємств відповідної галузі. Технологія виробництва продукції. Характеристика обладнання (де передбачається його придбання, на яких умовах і в які строки). Машини та устаткування: характеристика виробничої бази; витрати на купівлю та (або) оренду; амортизаційні відрахування. Сировина, матеріали та комплектувальні вироби: перелік необхідних видів; їх постачальники; фінансові та інші умови постачання; запаси матеріальних ресурсів. Виробничі й невикористані приміщення: потреби бізнесу у виробничих та невикористаних приміщеннях; опис виробничих об'єктів; витрати на придбання та (або) оренду, ремонт, експлуатацію. План розвитку виробництва. Вплив зовнішніх факторів на виробничі параметри бізнесу.

Тема 6. Організаційний план

Цілі та структура організаційного плану. Головні завдання організаційного плану. Зміст основних розділів організаційного плану. Чинники, що впливають на вибір організаційно-правової форми бізнесу. Послідовність етапів розробки організаційного плану. Структура організаційного плану.

Змістова характеристика організаційного плану. Обґрунтування вибору організаційної форми бізнесу фірми: можливі організаційно-правові форми організації бізнесу в Україні, їх переваги і недоліки; критерії вибору форми організації бізнесу; причини вибору відповідної форми організації бізнесу.

Визначення потреб фірми в персоналі: складання переліку необхідних видів діяльності; визначення чисельності персоналу за окремими категоріями; розрахунки вартості утримання персоналу; джерела покриття потреб у персоналі. Побудова матриці управлінських здібностей. Опрацювання організаційної схеми управління фірмою. Формування кадрової політики і стратегії фірми. Підготовка, механізми мотивації та оплати праці персоналу фірми.

Особливості та переваги організаційної схеми управління підприємством. Характеристика якісного та кількісного складу робітників і службовців. Система заробітної плати та матеріального стимулювання.

Тема 7. Маркетинг-план та маркетингова стратегія

Основні завдання маркетинг-плану. Процес визначення цілей і завдань маркетингової діяльності фірми (орієнтирів маркетингової діяльності). Вибір та обґрунтування стратегії маркетингу та програм, що її забезпечують.

Характеристика етапів стратегії маркетингу. Фінансове забезпечення плану маркетингу. Аналіз можливих обсягів продажу фірми.

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 13 із 21	

Стратегія маркетингу. Загальна маркетингова стратегія фірми. Можливі підходи до опрацювання стратегії маркетингу. Засоби реалізації стратегії маркетингу: вибір каналів збуту продуктів бізнесу (типи каналів збуту, фактори вибору типу каналу збуту, опис власної системи збуту), формування цінової

політики (етапи формування цінової політики, моделі та стратегії ціноутворення, застосування цінових знижок), організація рекламної кампанії (процедура

опрацювання рекламної кампанії, бюджет витрат на рекламу, інші елементи політики просування товарів фірми) формування політики підтримки продуктів бізнесу. Майбутня стратегія маркетингу. Фінансові потреби на реалізацію маркетинг-плану.

Тема 8. Фінансовий план

Цілі складання фінансового плану, його значення для самого підприємця, для потенційних кредиторів або інвесторів. Особливості фінансового плану проти інших розділів бізнес-плану. Зміст, логіка опрацювання та структура фінансового плану.

План доходів і витрат (прибутків та збитків). Послідовність складання плану доходів і витрат: визначення відповідних середньогалузевих показників; прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми; розрахунки прямих витрат фірми на виробництво та реалізацію продуктів (послуг) фірми; визначення валового прибутку; розрахунки операційних витрат фірми; обчислення операційного прибутку; визначення суми сплати відсотків за кредити; обчислення прибутку до сплати податків; обчислення суми податків і прибутку фірми; визначення чистого прибутку фірми. Проформа плану доходів і видатків. Знаходження точки беззбитковості.

План грошових надходжень і виплат (план руху готівки). Фактори, що визначають необхідність складання плану грошових надходжень і виплат. Процедура складання плану грошових надходжень і виплат. Проформа плану грошових надходжень і виплат. Чистий потік готівки. Додатний потік готівки. Від'ємний потік готівки.

Плановий баланс. Мета та вимоги до складання планового балансу. Проформа планового балансу. Активи балансу. Пасиви балансу. Зобов'язання перед власниками та акціонерами.

Очікувані фінансові коефіцієнти. Цілі розрахунків стандартних фінансових коефіцієнтів. Розрахунки фінансових коефіцієнтів, що відбивають інтереси: короткострокових кредиторів, довгострокових кредиторів, власників фірми. Аналіз чутливості. Фінансові потреби фірми та умови повернення коштів кредиторам та інвесторам.

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 14 із 21	

Тема 9. Оцінювання комерційних ризиків та їх страхування

Поняття та класифікація ризиків. Види ризиків та причини їх виникнення. Методологія виявлення та аналізу ризиків. Ідентифікація ризиків та їх економічна оцінка. Принципи оцінки ризиків. Кількісний та якісний аналіз ризиків. Методи кількісної оцінки ризиків. Особливості фінансового, валютного та комерційного ризику. Фінансові рішення в умовах ризику. Концепція управління ризиками. Зміст та порядок розробки плану запобігання ризикам. Заходи для нейтралізації або мінімізації негативних наслідків можливих ризиків.

Основні види ризиків при виконанні бізнес-плану: ризик затримки початку виконання проекту; ризик невиходу на запланований обсяг виробництва та реалізації продукції (ринковий); ризик зміни економічної політики держави (введення ліцензування, квотування на відповідний вид діяльності, зміни в оподаткуванні, митному та валютному регулюванні); ризик конкуруючої технології. Оцінка ризиків для визначення загального рівня ризику за бізнес-планом. Засоби та форми їх ефективного страхування. Засоби по зменшенню ризиків і можливих втрат.

Тема 10. Інвестиційні проекти та оцінка їх ефективності

Цілі та структура інвестиційного проекту. Вибір інвестиційних проектів і забезпечення реалізації окремих інвестиційних програм. Джерела інвестицій. Послідовність проведення аналізу. Визначення та аналіз інвестиційних витрат. Календарний план інвестицій. Формування таблиць інвестиційного плану. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Показники і методи визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами різних видів. Використання показників і методів розробки інвестиційного проекту. Показники доходів і витрат, які розглядаються в процесі фінансового аналізу інвестиційних проектів. Пріоритетний показник чистої приведеної вартості, показник внутрішньої норми доходності, а потім допоміжні. Вибір найефективніших інвестиційних проектів. Формування інвестиційної пропозиції для залучення потенційних партнерів, кредиторів, інвесторів.

Модуль №2 «Основи бюджетування: організація і механізм бюджетування»

Інтегровані вимоги модуля №2:

В результаті вивчення 2 модулю навчальної дисципліни здобувач повинен вміти самостійно знаходити потрібну інформацію, аналізувати, структурувати та відбирати інформацію для складання бюджетів, знаходити рішення у ризикових ситуаціях, які можуть мати місце в процесі підприємницької діяльності.

Знати:

- теорію й практику функціонування бюджетування в умовах ринкової економіки;
- організаційні етапи постановки й впровадження бюджетування на підприємстві;

- сфери застосування різних типів бюджету.

	Система менеджменту якості. Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 15 із 21	

Вміти:

- здійснювати розрахунки основних бюджетів на підприємстві;
- використовувати економічний інструментарій для розробки альтернативних планів та сценаріїв стратегічного розвитку бізнес-структур.

Тема 1. Фінансове планування як основа бюджетування

Економічна сутність, завдання й принципи фінансового планування. Етапи фінансового планування. Методи фінансового планування. Організація поточного фінансового планування на підприємстві. Організація оперативного фінансового планування на підприємстві. Перспективне фінансове планування і його особливості в сучасних умовах.

Тема 2. Призначення й роль бюджетування на підприємствах у сучасних умовах

Сутність і призначення бюджетування. Переваги й недоліки бюджетування. Склад і функції бюджетування. Принципи бюджетування.

Тема 3. Політика управління підприємства як фундамент для бюджету

Бюджетування в системі управління підприємства. Механізм бюджетного управління на підприємстві. Етапи розробки системи бюджетного управління. Загальні й специфічні аспекти призначення бюджетування для підприємства.

Система цілей і бюджетування на підприємстві. Взаємозв'язок бюджетування з головними фінансовими цілями підприємства. Місія підприємства. Фактори, що впливають на систему бюджетування підприємства. Архітектура бюджетної системи підприємства. Моделі бюджетного управління.

Тема 4. Механізм бюджетування на підприємстві

Методика бюджетування на підприємстві. Класифікація бюджетів у бюджетуванні. Класифікація доходів і видатків у бюджетуванні. Бюджетний контроль і регулювання на підприємстві

Тема 5. Види й особливості розробки бюджетів на підприємстві

Бюджет продажів. Бюджет виробництва. Бюджет закупівель матеріалів. Бюджет витрат на оплату праці. Бюджет накладних видатків виробництва. Бюджет адміністративних витрат. Бюджет видатків на збут. Бюджет доходів і видатків. Бюджет руху грошових коштів. Прогнозний баланс

Тема 6: Бюджетне планування

Сутність і переваги бюджетного планування. Принципи бюджетного планування. Процес бюджетного планування. Методи бюджетного планування.

Тема 7. Бюджетний контроль і регулювання на підприємстві

Сутність і особливості фінансового контролю на підприємстві. Предмет, об'єкт і суб'єкт фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю. Види фінансового контролю. Методи фінансового контролю залежно від критеріїв. Послідовність контролювання й регулювання бюджетів.

Бюджетна організація на підприємстві. Бюджетне мотивування на підприємстві.

Система менеджменту якості.
Програма
навчальної дисципліни
«Бізнес-планування та бюджетування»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
ПНД 11.01.05-01-2022

Стор. 16 із 21

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Лаб./прак.- заняття	СРС	Усього	Лекції	Лаб./прак.- заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 «Теоретичні основи та методика розробки бізнес-плану»										
1.1	Бізнес-планування підприємницької діяльності	4 семестр				4 семестр				
		7	2	2	3	3	-	-	3	
1.2	Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану	7	2	2	3	5	-	-	3	
1.3	Галузь, суб'єкт підприємницької діяльності та його продукція	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.4	Діагностика конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності	7	2	2	3	5	2	-	3	
1.5	Виробничий план	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.6	Організаційний план	7	2	2	3	5	2	-	3	
1.7	Маркетинг-план та маркетингова стратегія	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.8	Фінансовий план	7	2	2	3	3	-	-	3	
1.9	Оцінювання комерційних ризиків та їх страхування	7	2	2	3	5 семестр				
						10	-	-	10	
1.10	Інвестиційні проекти та оцінка їх ефективності	6	2	1	3	11	-	2	9	
1.11	Модульна контрольна робота № 1	7	-	1	6	-	-	-	-	
Усього за модулем №1		76	20	20	36	-	-	-	-	
Модуль №2 « Основи бюджетування: організація і механізм бюджетування»										
2.1	Фінансове планування як основа бюджетування	7	2	2	3	11	-	2	9	
2.2	Призначення й роль бюджетування на підприємствах у сучасних умовах	7	2	2	3	9	-	-	9	
2.3	Політика управління підприємства як фундамент для бюджету	6	2	2	2	11	2	-	9	
2.4	Механізм бюджетування підприємства	7	2	2	3	9	-	-	9	
2.5	Види й особливості розробки бюджетів	7	2	2	3	11	2	-	9	
2.6	Бюджетне планування	7	2	2	3	10	-	1/2	9	
2.7	Бюджетний контроль і регулювання	6	2	1	3	9	-	-	9	
2.8	Модульна контрольна робота № 2	4	-	1	3	-	-	-	-	
2.9	Домашнє завдання / Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	8	-	-	8	8	-	-	8	
2.10	Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	-	-	-	-	6	-	1/2	5	
Усього за модулем №2		59	14	14	31	-	-	-	-	
Усього за навчальною дисципліною		135	34	34	67	135	10	6/8	119/121	

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 17 із 21	

2.4. Домашнє завдання. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Домашнє завдання (контрольна робота) з дисципліни виконується відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих здобувачем у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Домашнє завдання (контрольна робота) виконуються здобувачами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача. Терміни видачі, виконання і захисту контрольних робіт визначаються графіком, що розробляється випускаючою кафедрою на кожний семестр.

Для здобувачів ЗФН – завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома здобувача індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій. Наприклад, номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює сумі трьох останніх цифр індивідуального навчального плану здобувача.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової контрольної роботи, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: наочні (ілюстративно-репродуктивний, презентації, діаграми, відеоматеріали тощо), практичні (тренінги тощо), словесні, (вербальний, дискусійний), дослідницький, аналіз, синтез.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Бізнес-планування: навчальний посібник до виконання розрахункової роботи для студентів першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування». Уклад.: Ж. Жигалкевич. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 36 с.

3.2.2. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264с.

3.2.3. Вассерман Н. Дилеми засновника бізнесу. Як попередити помилки й уникнути їх під час створення стартапу / пер.з англ. А.Клімової. Харків, 2017. 480с.

3.2.4. Должанський І.З, Загорна Т.О. Бізнес-план. Технологія розробки. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 384 с.

3.2.5. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: Підручник. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.

3.2.6. Демчишак Н.Б. Фінансове регулювання інвестиційної діяльності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 494 с.

3.2.7. Колот А. М. Створення власного бізнесу: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2017. 311с.

3.2.8. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія за ред. Т. Г. Васильціва, Р. Л. Лупака. Львів : Вид-во ННВК “АТБ”, 2019. 552 с.

3.2.9. Макаренко С.М., Олійник Н.М. Бізнес-планування. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр». Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.

3.2.10. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

3.2.11. Планування та організація діяльності підприємств Текст : методичні вказівки до практичних занять для студентів 3 курсу зі спеціальності 5.03050901 «Бухгалтерський облік», денної форми навчання. Уклад. Л.В.Матюк. Любешів: Любешівський технічний коледж Луцького НТУ, 2016. 43 с.

3.2.12. Шапошнікова О.М. , В.А Шаповал Опорний конспект лекцій та методичні вказівки до самостійного опанування дисципліни «Бізнес-планування» для студентів спеціалізацій 281: НГУ, 2017. 46 с.

Допоміжна література

3.2.13. Господарський кодекс України № 436-ІУ від 16 січня 2003 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3.2.14. Закон України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17 вересня 2008 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3.2.15. Закон України «Про господарські товариства» № 1576-XII від 19 вересня 1991 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3.2.16. Закон України «Про підприємництво» №698-XII від 7 лютого 1991 р. - URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3.2.17. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія / за ред. Т. Г. Васильціва, Р. Л. Лупака. – Львів : Вид-во ННВК “АТБ”, 2019. 552 с.

3.2.20. Планування діяльності підприємства: навч. посібник/ А.Ф. Бурик, О.М. Світовий, О.Г. Мачушенко, А.В. Роєнко.- Київ: Центр учбової літ., 2013. 259 с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. Державна служба статистики України (Укрстат) // <http://www.ukrstat.gov.ua>

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування та бюджетування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05–01–2022
		Стор. 19 із 21	

3.3.2. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва // <http://www.dkrp.gov.ua>

3.3.2. Національний інститут стратегічних досліджень НАН України // <http://www.niss.gov.ua>

3.3.3 Офіційний портал Верховної Ради України // <http://rada.gov.ua>

3.3.4. Український фонд підтримки підприємництва // <http://ufpp.gov.ua>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗДОБУВАЧЕМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мак кількість балів		Вид навчальної роботи	Мак кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
4 семестр			5 семестр		
Модуль № 1 «Теоретичні основи та методика розробки бізнес-плану»			Модуль № 2 «Основи бюджетування: організація і механізм бюджетування»		
Види навчальної роботи			Види навчальної роботи		
Відповідь на практичних заняттях, участь у дискусійних питаннях	10	-	Відповідь на практичних заняттях, участь у дискусійних питаннях	10	20
Виконання тестових завдань, розв'язання задач	20	-	Виконання тестових завдань, розв'язання задач	10	20
Підготовка презентаційного матеріалу з актуальних тем з дисципліни	10	-	Підготовка презентаційного матеріалу з актуальних тем з дисципліни	10	10
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше</i>	25	-	<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 здобувач має набрати не менше</i>	25	-
			Домашнє завдання / контрольна (домашня) роботи (ЗФН)	10	20
			Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Виконання модульної контрольної роботи №1	10	-	Виконання модульної контрольної роботи №2	10	-
Усього за модулем №1	50	-	Усього за модулем №2	50	-
Усього за модулями №1, №2				100	100
Усього за дисципліною				100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки здобувача, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Бізнес-планування та бюджетування»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.05–01–2022

Стор.21 із 21

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				